

Sex a vztahy podle církve

Lidové noviny 30. ledna 2010, Ludmila Hamplová

Nevdávala jsem se jako panna a moje dítě se narodilo šest měsíců po svatbě. Na tom by nebylo nic divného, kdybych nebyla katolička. Dopustíte-li se hříchu předmanželského sexu, máte před sebou vizi manželství ovládaného chtíčem a posléze rozvod. Co dalšího katolíci nesmějí? A je to dobře?

Vyrostla jsem v tradiční katolické rodině na malém městě. Nikdo z mých příbuzných ani předků se nikdy nerozvedl, nikdo si nevzal nekatolíka. Od dětství jsem slýchala, jak špatný a zavrženíhodný je pohlavní styk před svatbou. Měla jsem před očima ideál svých rodičů, kteří se intimně poznali až po svatbě. Jako dospívající dívka jsem pravidelně navštěvovala setkání mladých katolíků a zažila adorování předmanželské čistoty. Pozorovala jsem mladé zamilované katolické páry, které se po roce vztahu vzorně držely za ruku a občas si daly decentní polibek. Ti lidé vypadali roztomile a zvláštěně zároveň. Tak nějak asexuálně. Tehdy jsem ale netušila, že sama zažiju tvrdý střet reality s katolickou morálkou.

Měla jsem pár týdnů před maturitou, když mi lékaři objevili endometriózu, velmi závažné gynekologické onemocnění, které výrazně snižuje pravděpodobnost otěhotnět. Přesto jsem ve 22 letech otěhotněla a pak se šťastně vdala. Pro lékaře to byl zázrak. Šance, že přirozeně otěhotním, byla mizivá. Po devíti měsících a dalších zdravotních komplikacích přišla na svět zdravá holčička. Když jsem se vrátila z porodnice, čekal mě ale šok. „Stejně mě pořád moc bolí, že ses nevdala jako panna,“ řekla mi nešťastně má matka, když jsem držela novorozeně v náručí. Měla jsem mít silnější víru a snažit se otěhotnět až po svatbě, tak by to bylo katolicky správně.

Omyl šestého přikázání

Mnoho katolíků totiž očekává, že když budou před svatbou dodržovat sexuální abstinenci, bude jejich manželství lépe fungovat. Tak to také slýchají v kostele. To je ale podle odborníků hořký omyl. „Je dost naivní očekávat, že předmanželská zdrženlivost má jen pozitivní důsledky. Je fakt, že za mnou nechodí ti šťastní a spokojení, ale mnohokrát jsem se setkal s tím, že za ‚zdrženlivostí‘ se skrývala porucha, někdy homosexualita, někdy deviace, u žen vaginismus. Ta manželství ve své podstatě nemohla být nikdy naplněna,“ popisuje psycholog Slavomil Hubálek. Sám považuje akcent na kontrolu sexuálního života za nezdravý a někdy i nebezpečný. „Zákaz předmanželského sexu vznikl v době, kdy lidé pohlavně dospívali v patnácti a v sedmnácti se brali. Dnes mají pubertu ve dvanácti, ale berou se až po třicítce. Vzniká tak sexuální frustrace, která nevede k ničemu dobrému,“ vysvětluje. Dodává, že moudří duchovní to vědí a lehce zlehčují tím, že říkávají, že VI. přikázání je až na šestém místě, důležitější je neubližovat, nelhat, nekrást a nepodvádět.“

Katolická církev má pravidla prakticky na všechno, včetně partnerských vztahů. Dokonce existuje i definice správného katolického sexu: zakázané jsou „nepřirozené praktiky snižující důstojnost člověka“ (masturbace, vzájemné poskytování rozkoše rukou, orální a anální sex, sado maso). Nesmí se používat jakákoliv „nepřirozená antikoncepce“, ať už pilulky, nitroděložní tělísko, kondom, spermicidy nebo přerušovaný styk, a to bez ohledu na to, zda jste se třemi dětmi namačkání v garsonce nebo další těhotenství může ohrozit život

ženy. Jediný povolený způsob, jak bránit početí, je tzv. přirozené plánování rodičovství neboli sledování plodných a neplodných dní ženy.

Pro katolíky je ovšem špatně jak sex bez možnosti, že by mohlo vzniknout dítě, tak vznik dítěte bez sexu. Umělé oplodnění je podle církve „odosobněnou výrobou dětí“ a jasným zlem. Proti pro mnoho párů jediné možnosti, jak počít dítě, staví církev hned několik argumentů. Špatně je už zisk „biologického materiálu“, tedy odběr spermatu pomocí masturbace. Dítě tak není odrazem lásky, ale pouhým produktem. Katolíkům také vadí dárcovství vajíček i spermií, považují je za nedůstojné. Nejsilnější odpor ale mají věřící k potenciální možnosti zmrazení embryí nebo usmrcení nadbytečných zárodků. Nepřijatelný je i sex před svatbou, mimomanželský poměr a rozvod. Ten není možný ani tehdy, když se ve vztahu objeví závislosti nebo násilí. Přijatelná je pouze krátkodobá odluka, která však většinou nic neřeší. Za největší zlo je považována interrupce. Žena, která ji podstoupí, je automaticky exkomunikována z církve.

I přes přísnost těchto pravidel existují lidé, kteří se jimi řídí a považují je za dobrý návod na život. Podle nich jde o jediný způsob, jak žít šťastně ve společnosti, kde polovina manželství končí rozvodem a sex je všudypřítomný. Ale stejně tak jsou mezi katolíky lidé, kterým tato pravidla život značně komplikují a přinášejí jim bolest v osobních vztazích.

Dědictví středověku

Pravidla katolické morálky jsou prakticky neměnná už od středověku. Katolíci sice v polovině dvacátého století uznali, že jediným cílem manželství není plodit děti, ale hlavně vzájemná láska manželů. Jinak se ale nic podstatného nezměnilo - navzdory tomu, že ostatní křesťanské církve v oblasti morálky provedly jistý posun. Například protestanti už ve třicátých letech minulého století povolili užívání antikoncepce a smířlivější jsou i v otázce rozvodů. Zdaleka nejliberálnější postoje zastává pravoslavná církev, která do sexuálního života člověka nezasahuje vůbec. Katolická pravidla popisující každou situaci chápou pravoslavní jako zbytečná, nebo dokonce nebezpečná, protože mohou člověku ublížit. Úkolem církve je podle pravoslavných starat se o věci duchovní a nešťourat se lidem v soukromí.

„Katolická církev škodí nejen sama sobě, ale celému křesťanství. Jejím úkolem je hlásat evangelium, tedy radostnou zvěst. Místo toho ale katolíci řeší pseudoproblémy, jako jsou změny hlenu v pochvě,“ je přesvědčen religionista Zdeněk Vojtíšek (změny hlenu indikují plodné dny - pozn. red.). Podle něj se katolíci nechtěně chytli do vlastní pasti. V dobré víře chtěli vytvořit návod na každou životní situaci, až zapomněli na pravý smysl svého konání, tedy pomáhat druhým.

Život podle pravidel je ovšem pro mnoho z nich jednodušší, protože nenesou zodpovědnost za své rozhodnutí. Například v internetové poradně na katolickém serveru Víra.cz se lidé ptají, jestli může jejich 21letá(!) dcera přespát u přítele, zda mohou mít partnerský vztah s rozvedeným nebo jestli je povolena masturbace u muže, když je manželka ze zdravotních důvodů dlouhodobě neschopná pohlavního styku.

Svůj střet náboženských pravidel s realitou života zažila také Petra Dvořáková (32), autorka knihy Proměněné sny (deset rozhovorů o iluzích a deziluzích, které přináší víra), za kterou dostala cenu Magnesia Litera. Jak později přiznala

ve své další knize, jeden z rozhovorů ve skutečnosti vedla sama se sebou. Vdala se v osmnácti letech a věřila, že potkala toho pravého. Oba byli katolíci a sexuálně začali žít až po svatbě, proto předpokládali, že jejich manželství bude šťastné. Vztah se ale po čase začal rozpadat, objevilo se v něm fyzické a psychické násilí ze strany partnera. Přesto trvalo několik let, než se Petra odhodlala k rozvodu. Jenže rozvod katolická církev neuznává. Z pohledu církve jsou tedy stále manželé a nesmějí uzavřít nový sňatek. Jedinou možností by bylo požádat o církevní zneplatnění sňatku, které ale trvá mnoho let a výsledek je nejistý. Podle církevních pravidel se Petra nesmí znovu provdat. Kdyby to udělala, nesmí přijímat svátosti a prakticky se vyčlení ze života církve. Má dvě možnosti: návrat k bývalému manželovi tyranovi, nebo prožít zbytek života bez partnera. Ačkoliv se se mnou Petra sešla a svůj životní příběh mi ochotně vyprávěla, před zveřejněním textu nakonec couvla. Bála se, že by mohl vrhnout špatné světlo na katolickou církev. To, co jsem tu tedy o jejím životě uvedla, čerpám z její knihy.

Tlak na alespoň formální dodržování vnitřních pravidel někdy vede k absurdním situacím. V jedné z institucí spravovaných církví byl zaměstnán Václav (38). „Pamatuji si, že za ředitele jednoho katolického vydavatelství nevybrali dobrého profesionála jen proto, že byl rozvedený. Dali přednost zdánlivě ctnostnému troubovi, který pak vše úplně rozvrátil a přivedl ke krachu,“ vzpomíná.

Měšťáci v. katolíci

I když určité církevní kruhy jsou k pokrytectví náchylné, podle Václava to v žádném případě neplatí pro všechny katolíky. Sám Václav nebyl zrovna vzorem ctnosti, nějakou dobu žil ve dvou paralelních partnerských vztazích a tuto pro všechny složitou situaci neskrýval. Pohoršení překvapivě vzbudil mezi ateisty, nikoli mezi lidmi z církve. „Měšťáci jsou na svá pravidla mnohem citlivější než katolíci. Farář mi nikdy neřekl: podívejte se na něj, ten selhal,“ dodává.

Podle Václava považuje mnoho katolíků morální poučky typu „orální sex je nepřípustný, protože nevede k početí dítěte“ za extremistické. Ty podstatné ale podle něj stojí za to brát vážně. „Znám řadu katolíků, kteří se církevními pravidly víceméně řídí, a i když nakonec neobstojí, jsou pro ně určitým ideálem, ke kterému je třeba směřovat a který má smysl. A myslím, že tyhle ideály má vlastně většina z nás: říkáte snad druhému na svatbě - беру si tě na pár let, a samozřejmě ani po tuto dobu si nebudeme věrní?“ zastává se věřících Václav.

Život podle pravidel církve ale nemusí být nutně nešťastný. Manželé David a Michaela Prentisovi jsou dokonce přesvědčeni, že právě díky přijetí katolické morálky se jejich manželství nerozpadlo. Brali se v roce 1973, a protože nechtěli hned dítě, rozhodli se pro hormonální antikoncepci. „Když jsem brala pilulky, měla jsem pocit, že musím být k dispozici, až bude mít zaměstnaný manžel čas,“ vzpomíná Michaela. Tehdy začala uvažovat, jak dlouho jejich manželství vydrží. Navíc hormony měly vedlejší účinky, které se projevovaly nepříjemnými změnami nálad.

V roce 1978 se začali blíže seznamovat s přirozeným plánováním rodičovství (PPR). Tehdy se Michaela rozhodla, že když to vychází jiným lidem, budou tuto metodu používat také. Podstatou této metody je sledování změn v ženském těle, na jejichž základě lze určit plodné a neplodné dny. Žena sleduje změny své bazální teploty a další vedlejší příznaky plodnosti. Sami katolíci odmítají tuto metodu označovat jako antikoncepci, podle nich jde o jediný způsob, jak žít

v souladu s božím plánem a přirozeností. Do pohlavního styku není nijak zasahováno a současně lze tuto metodu použít při snaze o početí.

„Netušil jsem, že Michaelu pilulka tolik zraňovala. Tehdy mi došlo, že od manželky už nikdy nebudu chtít, aby brala prášky,“ vypráví David Prentis. Díky přechodu na přirozené plánování rodičovství jejich manželství rozkvetlo a David s Michaelou začali tuto myšlenku dále propagovat. Stali se členy Ligy pár páru, což je mezinárodní křesťanská organizace, která se věnuje šíření této metody. PPR je podle zkušeností ligy lékem na nešťastná manželství, což podle nich dokládá i skutečnost, že mezi členy je rozvodovost pouhá dvě procenta. Antikoncepce podle ligy naopak vede k rozvodům, promiskuitě, šíření pohlavních chorob, přijímání sterilních aktivit, jako je homosexualita, a k odosobněné výrobě dětí ve zkumavkách.

Katolické partnerské a sexuální vztahy čelí naprosto stejným problémům jako ostatní vztahy. Nevěra, domácí násilí nebo závislosti se u katolíků vyskytují stejně jako u bezvěrců. „Katolická manželství jsou o něco málo lepší než ostatní, ale opravdu jen o něco málo,“ říká s mírným optimismem psycholog Slavomil Hubálek. Katolíci si podle něj více uvědomují závazek manželství, což potvrzuje i nižší rozvodovost. Na věřící je ovšem na druhé straně vyvíjen silný tlak, aby dodržovali pravidla, která vytvořili lidé žijící v celibátu, lidé s nulovou zkušeností s partnerským soužitím. Mnohým katolíkům tak zbývá jediné řešení, nebrat je všechna doslova.